

ADAYLIK SÜRECİNDE AB VE TÜRKİYE’NİN NÜFUS YAPISI AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Mustafa ŞEN ¹

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Avrupa Birliği ülkelerinin ve Türkiye’nin nüfus yoğunluğu, nüfus miktarı ve artış hızı, nüfusun yaş ve cinsiyet dağılımı, medyan yaş, bağımlılık oranları, hanehalkı büyüklüğü ve dağılımı gibi verilerin tablolar yardımıyla incelenerek aradaki farklılıkların gösterilmesi ve nüfus yapısı açısından Türkiye’nin AB’ne adaylığının değerlendirilmesidir. Avrupa Birliği ülkeleri ile Türkiye’nin yaş ve miktar açısından nüfus yapısının karşılaştırıldığı bu çalışmada en önemli fark elbette ki Türkiye nüfusunun halen daha genç bir yapıya sahip olması ve Avrupa Birliği ülke nüfuslarının giderek yaşlanmasıdır. Bu bağlamda ilerleyen yıllarda AB, işgücü açığını kapatmak için dışarıdan işgücü göçü alması ilk akla gelen bir durumdur. Bu durumda işgücü açığını kapatacak ülkenin ise aday ülkelerden genç bir nüfusa sahip olan Türkiye’nin olduğu yadsınamaz.

Anahtar kelimeler: Avrupa Birliği, Nüfus Yapısı, Türkiye

¹ Arş. Gör. Karadeniz Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, mustafasen061@gmail.com

THE COMPARISON IN TERMS OF THE EU AND TURKEY'S POPULATION STRUCTURE IN THE CANDIDACY PROCESS

Mustafa ŞEN

ABSTRACT

In this study, there has been aimed to evaluate of Turkey's accession process and show the differences in datas such as the population density, population amount and growth rate, age and sex distribution of population, median age, dependency ratios, and household size and composition of the European Union countries and Turkey, helping with the tables. Population structures in terms of age and quantity of the European Union countries and Turkey compared in this study that the most important difference is to have still quite young structure of Turkey's population and an increasingly aging population of the European Union countries. In this respect, in following years allowing labor migration from outside has firstly been come to mind with the aim of covering labor shortage of the European Union. In this case, there has not been denied that Turkey, which has a young population than the other candidates, should be covered shortage of labor.

Keywords: European Union, Population Structure, Turkey

GİRİŞ

Avrupa Birliği, kuruluşundan günümüze farklı süreçlerden geçerek yapısında bir takım değişiklikler yaşamış ve yaşamaya da devam etmektedir. AB ülkelerinin özellikle nüfus ve demografik yapılarında yaşanan bu değişiklikler yavaş yavaş olumsuz sonuçlar doğurmaya başlamıştır. Doğurganlık oranlarının düşmesi, evliliklerin azalması, boşanmaların artması, birlikte yaşam tarzının benimsenmesi, evlilik dışı çocuk sayısının artması, tek başına yaşam şeklinin yaygınlaşması ve evli çiftlerdeki çocuk sayısının azalması gibi nedenlerden dolayı AB'nin nüfus ve demografik yapısında gözle görülebilir değişiklikler yaşanmaktadır.

AB'nin bu sorunlara ek olarak yaşadığı en ciddi sorun ise genç nüfusun azalması ve yaşlı nüfusun artmasıdır. AB'de nüfusun yaşlanması çeşitli sorunlara yol açmakla birlikte en önemli sorunların başında işgücü kapasitesinin ve üretkenliğinin gerilemesi gelmektedir. 2020-2025 yılları için yapılan tahminlerde AB'de yaşlı nüfus oranının genç nüfus oranını geçeceği söylenmektedir. Dolayısıyla, AB'de üretkenliğin azalmasıyla işgücüne olan ihtiyaç artacaktır.

AB, işgücü açığını kapatmak için göç politikaları uygulaması ve dışarıdan göç alması gerekmektedir. AB'ye aday ülkeler arasında Türkiye, AB'nin işgücü açığını kapatacak genç ve çalışma çağındaki nüfusa sahip olan ve aynı zamanda da göç eğiliminin yüksek olduğu ülke konumunda bulunmaktadır. Türkiye'nin AB'ye kabulü ile gerçekleşecek olan serbest işgücü dolaşımı sayesinde AB'nin işgücü açığı bir nebze de olsa azalmış olacaktır. Ancak her genişleme döneminde aday ülkeler ile yapılan müzakerelerde en çok tartışılan konu olan işgücünün serbest dolaşımı, AB'nin en çok çekindiği konuların da başında yer almaktadır.

Ekonomik yönden AB ülkelerinden daha zayıf olan aday ülkelerin AB'ne üyelikleri ile birlikte yaşanacak göçler, belli bir refah seviyesine ulaşmış AB'nin en büyük korkusu haline gelmektedir. İşgücünün serbest dolaşımı konusu 2005 yılında başlayan ve halen daha devam eden Türkiye'nin katılım müzakerelerinde de en çok tartışılan konulardan birisidir. Türkiye nüfusunun büyüklüğü ve hızlı nüfus artışı, serbest dolaşım konusunda AB'ne katılımında Türkiye'nin AB açısından olumsuz yönleri olarak görülmektedir. Fakat AB, 2020'li yıllardan itibaren hızla yaşanan nüfusu nedeniyle işgücüne olan ihtiyacı da artmaya başlayacak ve bu durumda da genç bir nüfusa sahip olan Türkiye'ye de büyük olasılıkla ihtiyaç duyacaktır.

Yapılan bu çalışmada AB ülkeleri ile Türkiye'nin nüfus yapıları karşılaştırılmış ve konu itibarıyla AB ülkeleri ve Türkiye'nin coğrafi durum ve nüfus yoğunluğu, nüfus miktarı ve artış hızı, nüfusun yaş ve cinsiyet dağılımı, medyan yaş, bağımlılık oranları, hanehalkı büyüklüğü ve dağılımı verileri karşılaştırılarak analiz edilmeye çalışılmıştır. Yine bu verilerden yola çıkılarak AB'nin ve Türkiye'nin gelecekteki muhtemel nüfus yapısı da ortaya konularak Türkiye'nin AB'ne katılım sürecine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

1. NÜFUS KAVRAMI

Nüfus, Arapça kökenli bir kelime olup "nefs" kelimesinin çoğul halidir. Kelimenin sözlük anlamı; insan topluluğu, halk, ahali, belli bir yer, bölge veya insanların sayısı şeklinde belirtilmektedir. Meydan Larousse'da ise nüfus kelimesi, bir şehir, bir bölge veya bir memlekette oturanların tümü, kimse, kişi, özel bir kategori meydana getiren bireylerin tümü (tarım nüfusu gibi) olarak açıklanmaktadır. Nüfus kavramı, bir doğa parçasını kendine ülke yapmış, bunu nesiller boyu sürdürmüş, dolayısıyla günümüze kadar gelebilmiş ve bundan sonra da varlığını sürdürebilecek olan yaşayan insanlar topluluğudur (Murat, 2007: 43).

Nüfus araştırmalarında iki önemli konu ile karşı karşıya kalınmaktadır. İlki, nüfusun yapısı ve kompozisyonudur, yani nüfusun yaş, cinsiyet vb. yönlerden dağılım şeklidir. İkinci olarak ise, farklı nedenlerle zaman zaman nüfusun miktar ve yapısında meydana gelen değişimlerdir. Nüfusun miktar ve yapısında değişikliklere neden olan olaylara hayati olaylar denilmekte ve bu olaylar doğum-ölüm olarak adlandırılmaktadır (Murat, 2006: 32).

Nüfusun miktarı bir ülke için siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan önemli sonuçlar doğurmaktadır. Tarih boyunca bir ülkenin, bir milletin nüfus miktarı ya da büyüklüğü o ülkenin veya milletin ayakta kalmasının ön koşulu olarak kabul edilmektedir. Avrupa'da birçok ülkede nüfusun artış hızı I. ve II. Dünya Savaşları arasında en alt seviyelere düşmüştür. II. Dünya Savaşı'ndan sonra doğum oranları tüm Avrupa'da hızlı bir şekilde artarken, 1970'li yıllarda yaşanan ekonomik krize paralel olarak nüfusun artış hızı da ciddi bir şekilde düşüş yaşamıştır. Nüfusta yaşanan bu değişimlerin nedenleri; ölüm oranlarının azalması ve buna karşılık olarak doğum oranlarının düşmesi, nüfusun yaşlanması ve Avrupalı olmayan ulusların göç etmeleridir (Murat, 2002: 55-56).

Ülkemizde de yaşanan savaşlar nedeniyle azalan nüfusu arttırıcı politikalar oluşturulmuştur. 1923-1965 yılları arasını kapsayan planlı dönem öncesi bu politikalar ülke nüfusunun daha hızlı artmasını sağlayamamış ve istenilen düzeye ulaşılammıştır. 1965 yılından sonra planlı dönemde nüfusun artış hızı düşürülmeye çalışılmış fakat yine bu nüfus politikalara istenilen düzeyde başarılı olamamıştır. Son yıllarda doğurganlık hızlarındaki azalmanın nedenlerini devletin bu konudaki politikalarında değil, sosyal ve ekonomik koşulların aileleri çocuk sayısını azaltmaya itmiş olmasında, kentleşme ve eğitim düzeyinin artması gibi nedenlerde aramak gerekmektedir (Murat, 2006: 89).

2. AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE

II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa Devletleri arasında başlayan toparlanma sürecinde kömür ve çelik kaynaklarının bir ortak pazar niteliğinde işletilmesini öngören Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) kurulmuştur. 1951 yılında Paris Antlaşması ile kurulan bu topluluk AB'nin temellerinin atılmasını sağlamıştır. Federal Almanya, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'dan oluşan bu topluluk, 1957 tarihinde Roma Antlaşması ile birlikte Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) ve Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) adı altında iki ayrı topluluk kurarak Avrupa'nın bütünleşmesi projesinin üç temel ayağını oluşturmaktaydılar. Her ne kadar 18 Nisan 1951 tarihinde imzalanan Paris Antlaşması ile AB'nin temelleri atıldıysa da AB'yi kuran asıl hukuksal metin 25 Mart 1957 tarihinde imzalanan Roma Antlaşması'dır (Dartan, 2002: 97-99).

1965 yılına gelindiğinde, bu zamana kadar ayrı ayrı varlıklarını sürdürmüş olan farklı Avrupa Topluluklarını (AKÇT, EURATOM, AET) tek bir organ altında toplayan Füzyon (Birleşme) Antlaşması imzalanmıştır. 1965 yılında imzalanıp 1967 yılında yürürlüğe giren bu antlaşma ile bu üç topluluğun asli yürütme organları olan konsey ve komisyonlar birleştirilerek, tek konsey ve tek komisyon haline getirilmiştir. 1992 yılında imzalanıp 1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile tek ve ortak para politikasının zemini hazırlanmış, AET Avrupa Topluluğu (AT) adını almış, AT'nun yetki ve faaliyet alanları genişletilmiş, savunma, güvenlik, adalet ve içişlerinde işbirliği politikalarıyla da siyasi bir bütünleşme sağlanarak Avrupa Birliği'nin oluşumu sağlanmıştır. Böylelikle 1950'li yılların başında gelişmeye

başlayan AT, 1993 yılından itibaren Avrupa Birliği olarak anılmaya başlamıştır (Acar, 2006: 21-22).

AB, kuruluşundan bugüne birçok genişleme safhasından geçmiştir. 1957 yılında Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg tarafından oluşturulan birliğe, 1973 yılında İngiltere, İrlanda ve Danimarka, 1981 yılında Yunanistan, 1986 yılında İspanya ve Portekiz, 1995 yılında Avusturya, Finlandiya ve İsveç, 2004 yılında Çek Cumhuriyeti, Estonya, Güney Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovenya ve Slovakya, 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya, 2013 yılında ise Hırvatistan katılmıştır. Şu an 28 ülkenin bulunduğu Avrupa Birliğine aday ülkeler arasında İzlanda, Karadağ, Makedonya, Sırbistan ve Türkiye bulunmaktadır.

Türkiye'nin AB ile olan ilişkisine tarihsel perspektiften bakıldığında, 1959 yılından günümüze kadar uzanan bir süreç karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'nin 1959 yılında AET'e ortak üyelik başvurusunda bulunmasıyla birlikte AB ile başlayan ilişkisi daha sonra 1963 yılında imzalanan ve 1964 yılında yürürlüğe giren Ankara Antlaşması ile devam etmiş ve Türkiye ile AET arasında bir ortaklık oluşarak AB ile olan ilişkilerin hukuki ortamı sağlamıştır. 1987 yılında tam üyelik için AB'ye başvuru yapılmış fakat 1989 yılında başvuru reddedilmiştir. 1995 yılında Türkiye ile AB arasında gümrük birliği kararı alınmış ve 1996 yılında Gümrük Birliği'nin kurulmasıyla AB ile ilişkilerde son döneme girilmiştir. 1999 yılında yapılan Helsinki Zirvesinde Türkiye AB'ne aday ülkeler arasına girmiş, 2004 yılında ise Türkiye'nin AB'ne dâhil olması için 2005 yılında müzakerelere başlanması kararlaştırılmış ve 3 Ekim 2005 tarihinde müzakere süreci hukuken, 20 Ekim 2005 tarihinde de fiilen başlamıştır (Acar, 2006: 209-212).

3. AB ÜLKELERİ İLE TÜRKİYE'NİN NÜFUS YAPISININ KARŞILAŞTIRILMASI

3.1. Coğrafi Durum ve Nüfus Yoğunluğu

1957 yılında Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg tarafından kurulan AB günümüze gelinceye kadar birçok genişleme safhalarından geçmiştir.

Tablo 1: Dünya, AB Ülkeleri ve Türkiye'nin Yüzölçümü ve Nüfus Yoğunluğu

	Yüzölçümü	1999	2009	2012	2050
Dünya	148.940.000	40.3	44.7	46.6	61.4
AB-28	4.387.065	-	115.5	116.3	119.8
AB-27	4.330.427	111.2	115.4	116.9	116.8
AB-25	3.981.124	113.3	118.2	117.8	121
AB-15	3.242.685	94.4	99.7	121.8	145.2
Belçika	30.528	334.5	352	367	400
Bulgaristan	110.912	74.2	68.6	67.1	53.2
Çek Cum.	78.866	130.5	132.7	136.1	125.5
Danimarka	43.094	123.3	127.9	130.4	136.9
Almanya	357.022	229.8	229.7	229.4	208.7
Estonya	45.100	30.6	29.7	30.5	26.6
İrlanda	70.273	53.1	63.3	67.1	92.5
Yunanistan	131.957	82.3	85.3	84.8	86.4
İspanya	506.030	78.7	90.7	93.2	105.1
Fransa	551.500	109	116.7	103.4	128.7
Hırvatistan	56.538	-	78,3	75,4	67,7
İtalya	301.318	188.9	199.3	201.8	203.1
Kıbrıs	9.251	73.7	86	93.8	140.5
Letonya	64.600	37.1	35	32.7	27.9
Litvanya	65.300	54.1	51.3	47.7	41.3
Lüksemburg	2.586	165.1	190.6	205.3	270.7
Macaristan	93.032	110.2	107.8	106.6	97.8
Malta	316	1196.2	1307	1327.4	1266
Hollanda	41.528	379.5	397	496.9	407
Avusturya	83.858	95.2	99.6	102.3	108.5
Polonya	312.685	123.7	122	123.2	106.5
Portekiz	91.982	110.3	115.5	114	123.9
Romanya	238.391	94.3	90.2	84.3	75.9
Slovenya	20.256	97.6	100.3	102.2	93.8
Slovakya	49.033	110	110.4	110.3	99.9
Finlandiya	338.145	15.3	15.7	17.8	16
İsveç	449.964	19.7	20.6	23.4	23.8
İngiltere	242.900	241.2	253.6	261.4	306.7
Türkiye	783.562	84	91.3	97.7	124.7

Kaynak: Eurostat Yearbook 2010, Belgium, 2010, s. 154-155, (Çevrimiçi) http://www.turkcebilgi.com/avrupa_birligi/ansiklopedi, 20.06.2014, EUROSTAT; Total population and demographic events, Population projections, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables, 20.06.2014

1995 yılında 15 ülkeyi bulan üye sayısı ile AB'nin yüzölçümü 3.242.685 km², 2004 yılında 25 üye ülke ile yüzölçümü 3.981.124 km², 2007 yılında 27 üye ülke sayısına ulaşan AB'nin yüzölçümü 4.330.427 km² ve 2013 yılında ise 28 üye sayısına ulaşan AB'nin yüzölçümü 4.387.064 km²'ye ulaşmıştır. Yüzölçümü toplam 148.940.000 km² olan dünyanın yaklaşık %3'ünü AB ülkeleri oluşturmaktadır.

Tablo 1'de Dünya, AB ülkeleri ve Türkiye'nin yüzölçümleri ile 1999, 2009, 2012 yıllarındaki nüfus yoğunluğu ve 2050 yılında olması beklenen nüfus yoğunluğu görülmektedir. AB içinde yüzölçümü olarak en büyük 5

ülke sırasıyla Fransa, İspanya, İsveç, Almanya ve Finlandiya'dır. En küçük ülkeler ise, Malta, Lüksemburg, Kıbrıs, Slovenya ve Belçika'dır. Türkiye'ye baktığımızda 783.562 km²'lik yüzölçümü ile AB ülkeleri içinde en büyük yüzölçümüne sahip ülke olarak görülmektedir. Türkiye yüzölçümü ile birlikte AB'nin yaklaşık 1/4'ünü (%18'1) oluşturmaktadır.

Nüfus ile nüfusun üzerinde yaşadığı toprakların yüzölçümü arasındaki oran olarak tanımlanan nüfus yoğunluğunu ülke, bölge veya il bazında ölçebilmek mümkündür. Bir ülkenin nüfus yoğunluğunu gösteren rakamlar, bir kilometre kareye düşen nüfus miktarını belirtmektedir (Murat, 2000: 130-131). Nüfus yoğunluğu bakımından Dünya, AB ülkelerini ve Türkiye'yi ele aldığımızda dünyada nüfus artışına paralel olarak nüfus yoğunluğunun da arttığı görülmektedir. 1999 yılında 40,3, 2009 yılında 44,7, 2012 yılında 46,6 ve 2050 beklenen nüfus yoğunluğu ise 61,4'tür. AB-28'de ise bu oranlar 2009 yılında 115,5, 2012 yılında 116,3 ve 2050 yılında ise tahmini olarak 119,8 şeklinde az bir artışla devam ettiği ve edeceği görülmektedir. AB ülkelerinde en az nüfus yoğunluğuna sahip ülke Finlandiya, en fazla nüfus yoğunluğuna sahip ülke ise Malta'dır. Türkiye'ye göz attığımızda nüfus yoğunluğunun tablodaki yıllara göre artış içerisinde olduğu, 1999'da 84, 2009'da 91,3, 2012'de 97,7 ve 2050 yılında beklenen nüfus yoğunluğu ise 124,7 olarak belirtilmiştir.

3.2. Nüfus Miktarı ve Artış Hızı

Nüfus büyüklüğü, bir milletin ayakta kalmasının en önemli göstergelerinden biridir. Nüfus büyüklüğü siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan önemli sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle I. ve II. Dünya savaşlarından sonra ülkeler nüfus politikalarıyla birlikte buna ülkemizde dâhil olmak üzere nüfus artış hızını artı ya da eksi yönde etkilemek istemişlerdir (Murat, 2002: 55).

İşgücü, iktisadi faaliyette insan unsurunun bir göstergesi olduğundan, işgücünü arzını meydana getiren basamakların ilk sırasında nüfus miktarı yer almaktadır. Diğer üretim faktörlerinin eşit olduğu varsayımında, nüfusu fazla olan ülkede işgücü arzı daha fazla olmakla birlikte o ülkenin üretim kapasitesi, milli geliri ve iktisadi gücü de daha üstün bir nitelik kazanacaktır. Bir ülkenin nüfus miktarının nicelik olarak iktisadi gelişme üzerinde tesiri hem olumlu hem de olumsuz yönde olabilmektedir. Mutlak genel nüfus miktarı, iktisadi gelişmeyi hızlandırabildiği gibi yavaşlatma özelliğine de sahip bir kavramdır. Burada önemli olan iktisadi gelişmeyi hızlandıran ya da yavaşlatanın mutlak nüfus miktarının değil de nüfusun niteliği ve kulla-

nış şeklidir. Bir ülkede yaşayan insan topluluğunun iktisadi yönden hem üretici hem de tüketici olarak iki fonksiyona sahip olduğu bir gerçektir. Eğer bir ülke nüfusunun üretici fonksiyonu, tüketici fonksiyonundan daha üstün bir yapıya sahipse, yani toplam nüfus tükettiğinden daha fazla üretim yapıyorsa bu ülkede nüfus artışı iktisadi gelişmeyi hızlandıran itici bir kuvvet niteliği taşımaktadır (Zaim, 1997: 108-114).

Cumhuriyetin ilk yıllarında sosyal politika kavramının genel çerçevesini uzun yıllar savaşlar veren ve sonunda dağılan bir imparatorluktan miras kalan sorunlar, zihniyet ve sınırlı bir kurumsal yapı belirlemiştir. Bu dönemde sosyal politikanın merkezinde öncelikle, uzun savaşlar nedeniyle neredeyse yıkım aşamasına gelmiş nüfus sorunu yer almıştır. Nüfus sorunu basit bir rakamsal olgu olarak algılanmamış, nüfus ulusun iktisadî gücünün temeli olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle nüfusun üretken kapasitesi, nüfusu oluşturan bireylerin sağlığı, mutluluğu, ahlaki normları sosyal politika kapsamı içerisinde yer almıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında sosyal politika gündemi kapsamında, nüfusun artırılması, önleyici kamu sağlığı ve çocuk meselesi sorunları öncelikli sorunlar olarak ele alınmıştır (Özbek, 2006: 89).

Ülkemizde 1927 yılında 13,6 milyon olan toplam nüfus, 1960 yılına gelindiğinde 27,7 milyona ulaşarak 2 kat artış göstermiştir. 2000 yılında ise nüfus 68 milyon dolaylarında seyretmiş ve 1927'den 2000 yılına kadar 5 kat artış yaşanmıştır (Türkiye İstatistik Yıllığı, 2009: 29). Yapılan nüfus tahminlerine göre ise, Türkiye nüfusunun 2025 yılında 90 milyona, 2050 yılında ise 98 milyona yaklaşacağı belirtilmekte ve Türkiye nüfusunun 100 milyonu hiçbir zaman geçemeyeceği söylenmektedir (Murat, 2002: 61).

Tablo 2'de AB ülkeleri ve Türkiye'nin toplam nüfus miktarlarını incelediğimizde, AB ülkeleri içinde 2013 yılı itibariyle en fazla nüfusa sahip olan ülkenin Almanya, en az nüfusa sahip ülkenin ise Malta'nın olduğu görülmektedir. Türkiye'yi AB ülkeleri ile kıyasladığımızda Almanya'dan sonra en fazla nüfusa sahip olan ülke olduğu Tablo 2'de karşımıza çıkmaktadır. Türkiye, AB ülkelerinin toplam nüfusu içinde de yaklaşık %15'lik bir orana sahiptir. Tabloda 2050 yılı nüfus tahminlerine baktığımızda ise, Türkiye'nin AB ülkelerine kıyasla en fazla nüfusa sahip olan ülke olduğu görülmektedir.

Tablo 2: AB Ülkeleri ve Türkiye'nin Toplam Nüfusu

(1000)	1999	2003	2005	2007	2009	2013	2050
Dünya	6000000	6270000	6355000	6510000	6655000	6970000	9150000
AB-28	-	490815	494775	498409	502206	505666	525528
AB-27	481617	486645	491132	495291	499700	501404	521699
AB-25	450898	457026	461712	466047	470595	474099	497944
AB-15	375934	382896	387380	391597	396092	400068	429740
Belçika	10213	10355	10445	10584	10750	11162	12200
Bulgaristan	8230	7845	7761	7679	7606	7285	5900
Çek Cum.	10289	10203	10220	10287	10467	10516	9900
Danimarka	5313	5383	5411	5447	5511	5603	5900
Almanya	82037	82536	82500	82314	82002	80524	74500
Estonya	1379	1356	1347	1342	1340	1320	1200
İrlanda	3732	3963	4109	4312	4450	4591	6500
Yunanistan	10861	11006	11082	11171	11260	11063	11400
İspanya	39802	41663	43038	44474	45828	46728	53200
Fransa	60158	61864	62772	63645	64366	65579	71000
Hırvatistan	-	4305	4311	4314	4310	4262	3828
İtalya	56909	57321	58462	59131	60045	59685	61200
Kıbrıs	682	715	749	778	796	866	1300
Letonya	2399	2331	2306	2281	2261	2024	1800
Litvanya	3536	3462	3425	3384	3349	2972	2700
Lüksemburg	427	448	461	476	493	537	700
Macaristan	10253	10142	10097	10066	10030	9909	9100
Malta	378	397	402	407	413	421	400
Hollanda	15760	16192	16305	16357	16485	16780	16900
Avusturya	7982	8100	8201	8282	8355	8452	9100
Polonya	38666	38218	38173	38125	38135	38533	33300
Portekiz	10148	10407	10529	10599	10627	10487	11400
Romanya	22488	21772	21658	21565	21498	20020	18100
Slovenya	1978	1995	1997	2010	2032	2059	1900
Slovakya	5393	5379	5384	5393	5412	5411	4900
Finlandiya	5159	5206	5236	5276	5326	5427	5400
İsveç	8854	8940	9011	9113	9256	9556	10700
İngiltere	58579	59435	60038	60781	61595	63896	74500
Türkiye	65786	69770	71610	69689	71517*	75627*	97700

Kaynak: EUROSTAT; Total population and demographic events, Population projections (Çevrimiçi) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables, 21.06.2014

*2009 Türkiye nüfusu TÜİK adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde (ADNKS) 72.561.312 kişi olarak yer almaktadır. TÜİK (Çevrimiçi) <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, 21.06.2014; <https://www.census.gov/population/international/data/idb/worldpopinfo.php>, 21.06.2014

Nüfus artış hızlarını ele aldığımızda Türkiye'nin planlı dönemde nüfus artış hızı, kısmen nüfus artış hızını azaltma yönünde uygulanan politikalar ve çoğunlukta ise sosyal ve iktisadi kalkınmada uygulanan politikalar nedeniyle azalma eğilimi göstermiştir. 1955-60 döneminde binde 28,5 olan Türkiye'nin toplam nüfus artış hızı, 1975-80 döneminde binde 20,6'ya kadar gerilemiştir. Yurtdışına göç etmiş olan nüfusun yurda kesin dönüşleriyle birlikte ve Güneydoğu'daki komşu ülkelerden Türkiye'ye geçici de olsa nüfus göçünün etkisiyle 1980-85 döneminde nüfus artış hızı nispeten artmış

ve binde 24,9'a kadar yükselmiştir. Ancak, 1985-90 döneminde binde 21,71'e düşmüştür (Murat, 2000: 132; Türkiye İstatistik Yıllığı, 2009: 28).

Tablo 3: AB Ülkeleri ve Türkiye'de Nüfus Artış Hızı

(Binde)	1999	2001	2003	2005	2007	2009	2013*
AB-28	2,7	1,8	4,4	3,7	4,6	2,7	1,7
AB-27	2,4	1,7	4,4	3,8	4,8	2,8	1,9
AB-25	2,7	3,7	4,9	4,2	5,3	3,1	2,5
AB-15	3,6	5,1	6,5	4,9	6	2,8	4,1
Belçika	2,5	4,5	3,9	6,3	7,7	7,1	6,0
Bulgaristan	-4,8	-32,2	-5,7	-5,5	-5,1	-5,6	-6
Çek Cum.	-1,1	-5,9	0,8	3	9,1	3,7	1
Danimarka	3,1	3,6	2,6	3	5,3	4,2	4
Almanya	1,5	2,2	-0,1	-0,8	-1,2	-2,4	2
Estonya	-5,2	-4,2	-3,7	-2,1	-1,1	-0,2	0
İrlanda	12,1	17,3	16	24	20,4	4	2
Yunanistan	3,9	3,4	3,1	3,8	3,8	4	-5
İspanya	6,2	12	16,2	16,6	18	3,5	-2
Fransa	6,4	7,3	6,9	3,6	5,6	5,4	5
Hırvatistan*	11,7	3,2	0	0,7	-0,9	-1,1	-3
İtalya	0,3	0,6	9,8	4,9	8,2	4,9	5
Kıbrıs	11,1	11,4	21,1	22,7	13,5	7,8	11
Letonya	-7,3	-7,8	-5,3	-5,1	-4,6	-5,7	-10
Litvanya	-6,9	-3,3	-4,8	-6,5	-5,5	-6,2	-11
Lüksemburg	14,5	11,4	14,7	16,9	15,9	17,2	23
Macaristan	-3,1	-2,5	-2,5	-2,1	-2,1	-1,7	-2
Malta	4,4	8,2	6,5	5,8	6,1	-1,5	9
Hollanda	6,6	7,4	4	1,8	2,9	5,4	3
Avusturya	2,5	5,3	5,2	6,4	4,3	2,4	5
Polonya	-0,3	-0,3	-0,7	-0,4	-0,3	0,8	0
Portekiz	4,5	7,1	6,4	3,8	1,7	1	-5
Romanya	-1,5	-2,7	-2,8	-2,2	-1,7	-1,7	-6
Slovenya	4,8	2	0,7	2,9	7,7	7,2	2
Slovakya	1	0	0,2	0,8	1,4	2,3	1
Finlandiya	2,3	2,7	2,6	3,6	4,4	4,7	5
İsveç	0,8	3	3,9	4	7,6	9,1	8
İngiltere	3,5	3,7	4,4	6,2	6,7	6,7	6
Türkiye	16,6	13,8	13,1	12,6	12,8	14,5	13

Kaynak:* (Çevrimiçi) <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.GROW>, 21.06.2014; (Çevrimiçi)

TÜİK, <http://tuikapp.tuik.gov.tr/SecilmisUluslararasıGostergeler/menuAction.do>, 21.06.2014

AB ülkelerinde 2013 yılı oranlarına göre nüfus artış hızının en fazla olduğu ülkenin Lüksemburg, en az olduğu ülkenin ise Litvanya olduğu Tablo 3'te görülmektedir. Türkiye'nin nüfus artış hızı ise Lüksemburg'dan sonra en fazla orana sahiptir. Tablo 3'ün geneline bakıldığında AB ülkelerinin genelinde nüfus artış hızının düştüğü görülmektedir. AB-28'de 2009 yılında binde 2,7 olan nüfus artış hızı 2013 yılında gerileyerek binde 1,7 olmuştur.

1950-60'lı yıllarda Türkiye'nin nüfus artış hızı artmaya başlarken Avrupa ülkelerinde nüfus artış hızı düşme eğilimi göstermeye başlamıştır. Gü-

nümüzde eskiye oranla değişen sosyal ve kültürel yapı, eğitim yapısı ve düzeyi, aile yapısı, çalışma ilişkilerinin de etkisiyle artık Avrupa'da ülkemize kıyasla kadınların daha çok iş piyasalarına girdiği ve etkin rol oynadıkları görülmekte ve bu da doğum oranlarını düşürmektedir. Giderek nüfusu azalan Avrupa ülkelerine nazaran bu değişimden nüfus olarak fazla etkilenmeyen Türkiye'de eskiye oranla nüfus artış hızında düşüş yaşanmasına rağmen nüfusu giderek artmaktadır.

3.3. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı

Bir ülke veya bir bölge nüfusunun yaş grupları dağılımı bilinmeden o ülke veya bölgenin sosyal ve ekonomik ihtiyaçları ve eğilimleri hakkında yorum yapmak ve bunları belirlemek olanaksızdır. Tablo 4 ve Tablo 5'te AB ülkeleri ve Türkiye'nin 0-14, 15-24, 25-49, 50-64, 65-79 ve 80+ şeklinde detaylı bir yaş gruplandırılması görülmektedir. 1999, 2008 ve 2013 verilerinin gösterildiği bu tablolardaki verilerin geneline baktığımızda AB ülkelerinde genç nüfus ve çalışma çağındaki nüfusun giderek azaldığı, Türkiye'de ise bu azalmanın çok az bir miktarda olmasına karşın AB ülkelerinin hepsinden daha fazla genç ve çalışma çağındaki nüfusa sahip olduğu karşımıza çıkmaktadır.

Yine, yaşlı nüfusu ele aldığımızda AB ülkeleri nüfusunun giderek yaşlandığı Türkiye'nin ise çok az miktarda yaşlandığı görülmekte olup, Türkiye'nin yaşlı nüfusunun AB ülkelerinin çok altında olduğu Tablo 5'te belirtilmektedir. 0-14 ve 15-24 yaş grubu verilerine Tablo 4'te bakıldığında Türkiye'nin bu yaş gruplarında AB'ye kıyasla daha fazla nüfusa sahip olduğu görülmektedir. AB-28'de 2013 yılı verilerine göre 0-14 yaş gurubu nüfusun 15,6'sını ve 15-24 yaş grubu ise nüfusun 11,5'ini oluşturmaktadır.

Bir ülkenin toplam nüfusu, o ülkenin istihdam seviyesini belirleyen faktörlerin ilk basamağında yer alır. İstihdam seviyesini belirleyen ikinci önemli faktör ise, toplam nüfus içerisinde yer alan çalışma çağındaki nüfus (15-64 yaş)'tur. Çalışma çağındaki nüfus oranının yüksek olduğu ülkelerde istihdam seviyesi pozitif yönde etkilenmekte ve buna bağlı olarak çalışma hayatına katılanların miktarı da artmaktadır (Tuna ve Yalçıntaş, 1999: 66). Türkiye'nin 2013 yılı çalışma çağındaki nüfusuna Tablo 4 ve 5'te ki verilerde bakıldığında 2013 yılında %67,5 olduğu görülmektedir. Aynı şekilde AB ülkelerinin 2013 yılı verilerine bakıldığında 28 ülkenin ortalama çalışma çağındaki nüfus oranı %66,2 olarak aşağıdaki tabloda karşımıza çıkmaktadır. Yine, Türkiye'nin yaşlı nüfusu (65+) ele alındığında, 2013 yılında %7,5 oranında yaşlı nüfusun bulunduğu görülürken, AB-28'de ise bu oran %18,2 olarak Tablo 5'te görülmektedir. Genç ve yaşlı nüfus oranları incelendiğinde AB'nin genelinde genç nüfusun giderek

azaldığı ve yaşlı nüfusun arttığı, Türkiye’de ise yaşlı nüfus oranlarının az miktarlarda artmasına ve genç nüfusun az miktarlarda azalmasına rağmen, AB ile Türkiye oranları dikkate alındığında AB’ye kıyasla Türkiye’nin genç bir nüfusa sahip olduğu bir gerçektir.

Tablo 4: AB Ülkeleri ve Türkiye Yaş Dağılımı (0-49)

	0-14			15-24			25-49		
	1999	2008	2013	1999	2008	2013	1999	2008	2013
AB-28	-	15,7	15,6	-	12,4	11,5	-	36,1	35
AB-27	17,5	15,7	15,6	13,4	12,5	11,5	36,8	36,2	35
AB-25	17,4	15,7	15,7	13,2	12,3		36,8	36,2	
AB-15	16,5	15,4		12,8	11,6		37,3	36,5	
Belçika	17,7	16,9	17	12,2	12,1	12	36,9	35,1	33,9
Bulgaristan	16,3	13,4	13,6	14,7	13,1	10,9	34,8	35,7	35,1
Çek Cum.	17	14,2	14,8	16	13	11,1	35,7	37	37,3
Danimarka	18,2	18,4	17,4	12	11,7	12,8	36,5	34,4	32,8
Almanya	15,8	13,7	13,1	11,1	11,6	10,9	38,2	36	34,1
Estonya	18,9	14,8	15,7	14,2	15,2	11,8	34,8	34,8	34,5
İrlanda	22,3	20,6	21,9	17,2	14,1	11,7	35,1	38,9	37,7
Yunanistan	15,9	14,3	14,7	14,6	11,2	10,6	35,7	37,6	35,9
İspanya	15,2	14,6	15,2	15,3	11,2	9,9	37,2	40,6	38,9
Fransa	19,2	18,5	18,6	13,2	12,7	12,1	36,4	33,7	32,5
Hırvatistan	-	15,5	14,9	-	12,3	11,7	-	34,7	33,8
İtalya	14,4	14	14	12,4	10,2	9,9	37	37,2	35,3
Kıbrıs	23,4	17,4	16,4	15,2	15,4	15	35,6	37,4	37,6
Letonya	18,7	13,8	14,4	14	15,6	12	34,9	35,7	34,4
Litvanya	20,7	15,4	14,7	14	15,9	13,5	35,9	36,1	33,3
Lüksemburg	18,8	18,2	17	11,3	11,8	12,2	39,4	38,7	38,5
Macaristan	17,2	15	14,4	15,3	12,7	12,1	35,2	35,7	35,5
Malta	20,8	16,2	14,6	15,2	14,1	13,2	35,1	34,5	33,8
Hollanda	18,5	17,9	17,2	12	12,1	12,2	39,1	35,6	33,5
Avusturya	17,3	15,4	14,4	12	12,3	12,1	38,3	37,4	35,8
Polonya	20,3	15,5	15	16,7	15,5	12,8	36,6	36	36,6
Portekiz	16,5	15,3	14,8	15,1	11,6	10,7	35,8	37,4	35,4
Romanya	19	15,2	15,7	16,6	14,6	11,8	35,7	37	36,3
Slovenya	16,6	13,9	14,5	14,8	12,2	10,5	38,4	37,6	36,6
Slovakya	20,4	15,8	15,4	17,2	15,3	13	36,9	38,1	38,2
Finlandiya	18,4	16,9	16,4	12,7	12,4	12,2	36	32,7	31,6
İsveç	18,6	16,8	16,9	11,7	13	12,9	34,2	33	32,8
İngiltere	19,3	17,5	17,6	12,1	13,4	12,9	35,9	34,9	34,2
Türkiye	30,4	26,4	24,9	20,5	17,6	16,6	34,2	37	37,4

Kaynak: EUROSTAT, People by age classes, (Çevrimiçi) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables, 21.06.2014

Tablo 5: AB Ülkeleri ve Türkiye Yaş Dağılımı (50-80+)

	50-64			65-79			80+		
	1999	2008	2013	1999	2008	2013	1999	2008	2013
AB-28	-	18,7	19,7	-	12,7	13,1	-	4,4	5,1
AB-27	17	18,6	19,7	12,1	12,7	13,1	3,3	4,4	5,1
AB-25	17	18,6		12,1	12,7		3,4	4,5	
AB-15	17,3	18,4		12,5	13,3		3,6	4,8	
Belçika	16,6	18,8	19,5	13,2	12,4	12,3	3,5	4,7	5,3
Bulgaristan	18,3	20,5	21,2	13,8	13,7	14,9	2,1	3,6	4,3
Çek Cum.	17,6	21,2	20	11,4	11,2	12,9	2,3	3,4	3,9
Danimarka	18,4	19,9	19,1	10,9	11,5	13,7	3,9	4,1	4,2
Almanya	18,9	18,6	21,1	12,4	15,3	15,3	3,5	4,8	5,4
Estonya	17,4	18	20	12,1	13,5	13,3	2,6	3,7	4,7
İrlanda	14,1	15,5	16,4	8,8	8,2	9,3	2,5	2,7	2,9
Yunanistan	17,6	18,3	18,7	13,1	14,6	14,4	3,1	4,1	5,7
İspanya	16	16,9	18,4	12,8	12	12,2	3,7	4,6	5,5
Fransa	15,6	18,6	19,3	12	11,5	11,9	3,6	4,9	5,6
Hırvatistan	-	19,7	21,3	-	14,5	13,9	-	3,4	5,3
İtalya	18,4	18,6	19,7	13,9	14,6	14,9	3,9	5,5	6,3
Kıbrıs	14,7	17,3	17,9	8,5	9,7	10,3	2,6	2,8	2,9
Letonya	17,8	17,8	20,4	12,1	13,7	14,1	2,6	3,5	4,7
Litvanya	16	16,8	20,2	11,2	12,6	13,4	2,3	3,3	4,8
Lüksemburg	16,2	17,3	18,4	11,2	10,6	10,1	3,1	3,4	3,9
Macaristan	17,5	20,4	20,8	12,4	12,5	13,1	2,5	3,7	4,1
Malta	16,9	21,3	21,3	9,7	10,7	13,4	2,2	3,1	3,7
Hollanda	16,8	19,7	20,3	10,4	11	12,6	3,1	3,8	4,2
Avusturya	17	17,8	19,7	12	12,6	13,1	3,4	4,6	5
Polonya	14,5	19,6	21,3	10	10,5	10,5	1,9	3	3,7
Portekiz	16,8	18,2	19,8	12,6	13,2	14,1	3,2	4,2	5,3
Romanya	15,8	18,2	20	11,3	12,1	12,5	1,7	2,8	3,8
Slovenya	16,6	19,9	21,4	11,4	12,7	12,6	2,2	3,6	4,5
Slovakya	14,2	18,8	20,3	9,6	9,4	10,1	1,8	2,6	3
Finlandiya	18,1	21,5	21	11,4	12,2	13,8	3,3	4,3	5
İsveç	18,1	19,6	18,3	12,5	12,2	13,9	4,9	5,3	5,2
İngiltere	16,9	18	18,1	11,9	11,6	12,5	3,9	4,5	4,7
Türkiye	9,7	11,9	13,5	5,7*	5,9	6	1,1*	1,2	1,5

Kaynak: EUROSTAT, People by age classes, (Çevrimiçi) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables, 21.06.2014 *TÜİK, (Çevrimiçi), <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, 21.06.2014 adresindeki verilerden yararlanılarak hesaplanmıştır.

Bir ülkede, doğurganlık oranının azalması ve ortalama ömür süresinin artması nüfusun yaşlanmasına neden olmakta ve nüfusun yaşlanması ekonomik büyüme, istihdam, işgücü üretkenliği, özel tasarruflar, vergi yükü ve yaşam standartları gibi birçok ekonomik ve sosyal alanda negatif sonuçlara yol açmaktadır. AB'de nüfus giderek yaşlanmakta ve bu durum, işgücü kapasitesinin ve üretkenliğinin azalması, ekonomide genel tasarruf miktarının azalması ve sosyal güvenlik sistemlerinin olumsuz etkilenmesiyle kamu harcamalarının artması gibi bir takım sorunları açığa çıkaracaktır (Akin, 2009: 30).

AB ülkelerinin nüfusu azalırken, Türkiye nüfusunun artması ve AB'ye aday ülkeler arasında da göç eğiliminin %6,2 ile en yüksek olan ülkenin Türkiye olması nedeniyle tüm dikkatleri kendi üzerine çekmektedir. Genç ve çalışma çağındaki nüfus göz önüne alındığında, Türkiye'nin AB'ye üye olmasıyla birlikte işgücünün serbest dolaşımının başlayacağı veri olarak kabul edilirse, AB için Türk göçü olumlu etkiye yol açacaktır. Diğer taraftan, yakın zamanda AB'de kalifiye eleman sayısı düşmeye başlayacağından, Türkiye'den bu özelliklere sahip bireylerin göç eğiliminin yüksek olması da AB açısından olumlu bir gelişmedir. Türkiye'nin AB'ye üyeliği kapsamında açığa çıkacak olan muhtemel göç hareketlerini değerlendirmek amacıyla yapılan çalışmaların ortak sonucunda, Türkiye'den en fazla 2,7 milyon kişinin göç edeceği tahmin edilmektedir. Bundan dolayı, hem göçmen sayısının çok fazla olmaması hem de göç edenlerin zaman içinde yaşlanmasının kaçınılmaz oluşu, göç hareketlerinin AB'nin yaşlanma sorununa bir çözüm getiremeyeceği bir gerçektir. Fakat AB, Türkiye'den göç edeceklerin özelliklerini dikkate alarak seçici bir göç politikası izlerse bazı sektörlerdeki işgücü ihtiyacının bir kısmını karşılayabilecektir. Bu durumda ise, Türkiye'nin AB'ye işgücü yönündeki katkısı yaşlanma sorununun fazlasıyla hissedileceği 2050 yılına kadar geçerli olabilecektir (Akın, 2009: 37).

Nüfusun cinsiyet yapısı, yani toplam nüfus miktarındaki kadın-erkek oranı gerek demografik gerek sosyal ve ekonomik açıdan büyük önem taşımaktadır. Demografik nitelikler ile özellikle evlenmeler, doğum ve ölümler ifade edilmeye çalışılmaktadır. Özellikle evlenecek yaşlardaki kadın ve erkekler arasında bir dengesizlik varsa, evlenmeler konusunda bazı sorunların meydana geleceği, bunun da sosyal problemlere neden olacağı açıktır. Diğer taraftan, nüfusun cinsiyet yapısı sosyal ve demografi açısından olduğu kadar, ekonomik açıdan da büyük bir öneme sahiptir. Nüfus miktarında erkeklerin fazla olduğu bir ülkede emek arzı, nüfus miktarının çoğunu kadınların oluşturduğu bir ülkeye göre daha fazla olmaktadır. Bu ilişki, işgücüne katılma oranları bakımından da geçerli bir ilişkidir (Murat, 2000: 141).

Cinsiyet oranını; kadın erkek arasındaki ölümlülük farkları, nüfusun yaş yapısı, göç hareketleri, savaşlar ve istatistikî nedenlerde önemli derecede etkilemektedir. Doğumdan itibaren en ileri yaşlara kadar hemen hemen her yaş grubunda erkeklerdeki ölümlülük oranları kadınlara kıyasla daha yüksektir. Doğum oranlarında kadınlara nazaran erkeklerin %5-6 civarında daha fazla olmasına karşın, erkeklerdeki ölümlülüğün daha yüksek olmasından dolayı, bu erkek fazlalığı doğumdan itibaren yaş ilerledikçe azalmakta, kadın ve erkekler normal olarak 20-30 yaşları arasında sayıca denge haline gelmekte, bu yaşlar-

dan itibaren çoğunluk kadınlara geçmekte ve yaş ilerledikçe kadın çoğunluğu artmaktadır (Murat, 2002: 73).

Genç yaşlarda genellikle erkek nüfusun çoğunluğuna karşılık, kadınlarda ortalama ömür süresinin daha uzun olması, yaş ilerledikçe kadınların çoğunluğu ele geçirdiğinin bir göstergesidir. Dolayısıyla genç yaşlardaki nüfusun oranı arttıkça genel cinsiyet oranının erkeklerin lehine, yaşlı nüfus arttıkça genel cinsiyet oranının kadınların lehine olacağı ifade edilebilir. Diğer yandan toplu göç hareketleri, ne göç alan ne de göç veren ülkelerde cinsiyet oranlarını etkilemezken, ekonomik nedenlerle yapılan göçlerde ise, genellikle göç edenler erkekler olduğundan, göç veren ülkelerde veya bölgelerde erkek oranı azalmakta, göç alan ülkelerde veya bölgelerde ise erkek oranları artmakta ve dolayısıyla göç veren ve alan ülkelerde veya bölgelerde cinsiyet oranlarının değişmesine yol açmaktadırlar. Yine, savaşlar daha çok erkek kaybına neden olduğundan geçmişten günümüze erkek oranlarının düşmesine neden olmaktadır. Diğer taraftan, ister sayımlarda ister doğum kayıtlarında olsun, cinslerden birinin diğerine nazaran daha büyük oranda tespit edilmiş olması da cinsiyet oranlarında etki yapmaktadır (Murat, 2006: 120-121).

Tablo 6'da AB ülkeleri ve Türkiye nüfusunun cinsiyet yapısı incelendiğinde AB ülkelerinde kadın oranlarının erkeklere nazaran daha fazla olduğu, Türkiye'de ise tam tersi bir durum söz konusu olmakla birlikte erkek doğum oranlarının yüksek olması nedeniyle erkek oranlarının kadınlara nazaran daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 6: AB Ülkeleri ve Türkiye'de Nüfusun Cinsiyet Yapısı (%)

	Cinsiyet	2000	2001	2003	2005	2007	2008	2009	2013*
AB-28	Erkek	48.67	48.67	48.70	48.73	48.77	48.79	48.69	48.72
	Kadın	51.33	51.33	51.30	51.27	51.23	51.21	51.31	51.28
AB-27	Erkek	48.69	48.69	48.72	48.75	48.79	48.81	48.70	48.74
	Kadın	51.31	51.31	51.28	51.25	51.21	51.19	51.30	51.26
AB-25	Erkek	48.68	48.69	48.72	48.76	48.80	48.82	48.72	48.75
	Kadın	51.32	51.31	51.28	51.24	51.20	51.18	51.28	51.25
Belçika	Erkek	48.89	48.90	48.93	48.93	48.96	48.97	49.00	49.10
	Kadın	51.11	51.10	51.07	51.07	51.04	51.03	51.00	50.90
Bulgaristan	Erkek	48.71	48.68	48.62	48.52	48.44	48.41	48.39	48.60
	Kadın	51.29	51.32	51.38	51.48	51.56	51.59	51.61	51.40
Çek Cum.	Erkek	48.66	48.67	48.70	48.77	48.91	49.02	49.06	49.20
	Kadın	51.34	51.33	51.30	51.23	51.09	50.98	50.94	50.80
Danimarka	Erkek	49.43	49.44	49.46	49.48	49.52	49.55	49.56	49.60
	Kadın	50.57	50.56	50.54	50.52	50.48	50.45	50.44	50.40
Almanya	Erkek	48.81	48.84	48.89	48.92	48.97	48.99	49.00	49.10
	Kadın	51.19	51.16	51.11	51.08	51.03	51.01	51.00	50.90
Estonya	Erkek	46.12	46.11	46.08	46.06	46.05	46.05	46.05	46.40
	Kadın	53.88	53.89	53.92	53.94	53.95	53.95	53.95	53.60
İrlanda	Erkek	49.70	49.71	49.71	49.88	49.98	49.85	49.77	49.60
	Kadın	50.30	50.29	50.29	50.22	50.02	50.15	50.23	50.40

Yunanistan	Erkek	49.52	49.51	49.50	49.51	49.52	49.53	49.52	49.30
	Kadın	50.48	50.49	50.50	50.49	50.48	50.47	50.48	50.70
İspanya	Erkek	48.97	49.01	49.10	49.24	49.35	49.37	49.37	49.40
	Kadın	51.03	50.99	50.90	50.76	50.65	50.63	50.63	50.60
Fransa	Erkek	48.52	48.49	48.45	48.39	48.39	48.39	48.39	48.40
	Kadın	51.48	51.51	51.55	51.61	51.61	51.61	51.61	51.60
Hırvatistan	Erkek	48.20	48.20	48.20	48.20	48.20	48.20	48.20	48.20
	Kadın	51.80	51.80	51.80	51.80	51.80	51.80	51.80	51.80
İtalya	Erkek	48.42	48.41	48.46	48.55	48.56	48.55	48.55	48.60
	Kadın	51.58	51.59	51.54	51.45	51.44	51.45	51.45	51.40
Kıbrıs	Erkek	49.16	49.10	49.11	49.29	49.29	49.46	49.56	49.60
	Kadın	50.84	50.90	50.89	50.71	50.71	50.54	50.44	50.40
Letonya	Erkek	46.05	46.05	46.04	46.08	46.09	46.12	46.12	45.70
	Kadın	53.95	53.95	53.96	53.92	53.91	53.88	53.88	54.30
Litvanya	Erkek	46.80	46.76	46.70	46.64	46.57	46.55	46.54	46.00
	Kadın	53.20	53.24	53.30	53.36	53.43	53.45	53.46	54.00
Lüksemburg	Erkek	49.27	49.28	49.35	49.47	49.52	49.57	49.61	49.80
	Kadın	50.73	50.72	50.65	50.53	50.48	50.43	50.39	50.20
Macaristan	Erkek	47.58	47.55	47.50	47.48	47.48	47.48	47.48	47.50
	Kadın	52.42	52.45	52.50	52.52	52.52	52.52	52.52	52.50
Malta	Erkek	49.54	49.49	49.54	49.58	49.72	49.76	49.77	49.80
	Kadın	50.46	50.51	50.46	50.42	50.28	50.24	50.23	50.20
Hollanda	Erkek	49.47	49.49	49.49	49.46	49.45	49.46	49.47	49.60
	Kadın	50.53	50.51	50.51	50.54	50.55	50.54	50.53	50.40
Avusturya	Erkek	48.36	48.42	48.53	48.61	48.66	48.68	48.68	48.80
	Kadın	51.64	51.58	51.47	51.39	51.34	51.32	51.32	51.20
Polonya	Erkek	48.53	48.45	48.41	48.37	48.32	48.30	48.28	48.30
	Kadın	51.47	51.55	51.59	51.63	51.68	51.70	51.72	51.70
Portekiz	Erkek	48.25	48.28	48.35	48.39	48.40	48.39	48.39	48.40
	Kadın	51.75	51.72	51.65	51.61	51.60	51.61	51.61	51.60
Romanya	Erkek	48.89	48.86	48.80	48.76	48.74	48.72	48.71	48.70
	Kadın	51.11	51.14	51.20	51.24	51.26	51.28	51.29	51.30
Slovenya	Erkek	48.86	48.89	48.91	48.95	49.08	49.24	49.39	49.70
	Kadın	51.14	51.11	51.09	51.05	50.92	50.76	50.61	50.30
Slovakya	Erkek	48.60	48.56	48.54	48.54	48.56	48.58	48.58	48.60
	Kadın	51.40	51.44	51.46	51.46	51.44	51.42	51.42	51.40
Finlandiya	Erkek	48.80	48.83	48.90	48.94	48.98	49.01	49.03	49.10
	Kadın	51.20	51.17	51.10	51.06	51.02	50.99	50.97	50.90
İsveç	Erkek	49.44	49.47	49.53	49.58	49.67	49.72	49.73	49.80
	Kadın	50.56	50.53	50.47	50.42	50.33	50.28	50.27	50.20
İngiltere	Erkek	48.73	48.77	48.88	48.96	49.06	49.10	49.10	49.30
	Kadın	51.27	51.23	51.12	51.04	50.94	50.90	50.90	50.70
Türkiye	Erkek	50.51	50.49	50.46	50.44	50.13	50.11	50.19	50.20*
	Kadın	49.49	49.51	49.54	49.56	49.87	49.89	49.81	49.80*

Kaynak: EUROSTAT, "Population on 1.January by Age and Sex"deki erkek ve kadın nüfus rakamlarından yararlanılarak hesaplanmıştır, EUROSTAT (Çevrimiçi): http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en, 21.06.2014

Nüfusun cinsiyet yapısının değerlendirilmesinde 100 erkeğe düşen kadın sayısı da dikkate alınan bir diğer göstergelerden biridir. Türkiye'de 1945 yılına kadar kadın nüfusunun erkek nüfusuna göre daha fazla olduğu bilinmektedir. Bunun nedeni 20.yüzyılın ilk çeyreğinde erkek nüfusunun önemli bir kısmının çeşitli savaşlarda kaybedilmiş olmasından kaynaklan-

masıdır. 1945 yılından sonra ise, erkek nüfusun toplam nüfus içindeki payı %50'yi aşmıştır (Tuncer, 1976: 105). Tablo 7'ye baktığımızda AB ülkelerinde ortalama 100 erkeğe düşen kadın sayısı 105 civarında iken Türkiye'de ise bu sayı 98-99 civarında görülmektedir.

Tablo 7: AB Ülkeleri ve Türkiye'de 100 Erkeğe Düşen Kadın Sayısı

	1999	2001	2003	2005	2007	2008	2009	2013
AB-28	-	-	105,4	105,2	105,1	105	105,4	105,6
AB-27	105,4	105,4	105,3	105,1	105	104,9	105,3	105,5
AB-25	105,4	105,4	105,3	105,1	104,9	104,9	105,3	105,5
AB-15	105,2	105,1	105	104,8	104,7	104,6	103,4	103,6
Belçika	104,5	104,5	104,4	104,4	104,3	104,2	104,1	103,4
Bulgaristan	105	105,4	105,6	106	106,4	106,5	106,6	105,5
Çek Cum.	105,6	105,5	105,4	105,2	104,7	104,2	103,8	103,6
Danimarka	102,4	102,3	102,2	102,1	102	101,9	101,7	101,6
Almanya	105,1	104,8	104,6	104,4	104,2	104,1	104,1	103,3
Estonya	116,8	116,8	117	117,1	117,1	117,2	117,1	114,3
İrlanda	101,3	101,1	101,2	100,7	99,9	100,3	100,9	102
Yunanistan	101,9	102	102	102	101,9	101,9	101,9	104,4
İspanya	104,3	104,1	103,7	103,3	102,7	102,5	102,5	103
Fransa	105,9	106,2	106,4	106,6	106,6	106,6	106,6	106,5
Hırvatistan	-	-	108,2	108	107,8	107,6	107,5	107,3
İtalya	106,5	106,6	106,4	106	105,9	105,9	106	106,6
Kıbrıs	103	103,5	104	102,9	103,1	102,6	101,7	105,7
Letonya	117	117,1	117,3	117	117,1	116,9	116,8	118,4
Litvanya	113,3	113,8	114,1	114,3	114,6	114,8	114,8	117,1
Lüksemburg	103,2	103	102,8	102,2	102	101,9	101,6	100,1
Macaristan	109,9	110,3	110,5	110,7	110,6	110,6	110,6	110,1
Malta	101,7	102,1	101,8	101,8	101,3	101	100,9	100,8
Hollanda	102,2	102,1	102	102,2	102,2	102,2	102,1	102
Avusturya	107	106,7	106,1	105,8	105,5	105,5	105,4	105
Polonya	105,7	106,4	106,5	106,7	106,9	107	107,1	106,6
Portekiz	107,4	107,2	106,9	106,7	106,6	106,6	106,7	109,9
Romanya	104,4	104,6	104,9	105,1	105,2	105,2	105,3	105,1
Slovenya	105,4	104,6	104,5	104,5	103,7	103,8	102,4	102
Slovakya	105,6	105,9	106	106	106	105,9	105,8	105,3
Finlandiya	105,1	104,8	104,6	104,4	104,2	104,1	103,9	103,5
İsveç	102,4	102,2	102	101,8	101,5	101,2	101,1	100,5
İngiltere	105,4	105,1	104,7	104,3	103,9	103,7	103,5	103,3
Türkiye	97,9	98	98,1	98,2	99,5	99,5	99,2	99,2

Kaynak: EUROSTAT, Women per 100 men, (Çevrimiçi),

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables,
21.06.2014

3.3.1. Medyan Yaş

Ülke nüfusunun genç mi yoksa yaşlı mı olduğu ya da yaşlanma sürecinde mi olduğu sorularına cevap verebilmek için o ülkenin tüm nüfusunu kapsayacak şekilde bir ortalama yaş hesabına başvurulmakta ve bu ortalama yaş hesabına da medyan yaş denilmektedir. Medyan yaş, nüfusu oluşturan bütün fertlerin yaşlarına göre, yani yeni doğmuş çocuktan en yaşlı bireye doğru sıralandıklarında tam ortaya isabet eden ferдин yaşıdır. Bu nedenle, yaş itibariyle nüfusun

yarısı medyan yaşın altında kalır, yarısı da üstünde bulunur. Dolayısıyla, medyan yaş düştükçe nüfusun gençleştiği, yükseldikçe yaşlandığı anlaşılmaktadır (Murat, 2002: 77).

Tablo 8: AB Ülkeleri ve Türkiye’de Medyan Yaş

	2009	2010	2013
AB-28	-	-	41,3
AB-27	40,3	40,2	41,3
AB-25	40,5	40,2	41,3
AB-15	40,4	40,9	41,9
Belçika	41,7	42	43,1
Bulgaristan	41,1	41,6	42,6
Çek Cum	39,2	40,4	40,9
Danimarka	40,3	40,7	41,6
Almanya	43,7	44,3	46,1
Estonya	39,3	40,2	41,2
İrlanda	33,8	34,5	35,7
Yunanistan	41,4	42,2	43,5
İspanya	39,5	40,1	41,6
Fransa	39,5	39,7	40,9
Hırvatistan	-	-	42,1
İtalya	42,8	43,7	44,5
Kıbrıs	35,9	34,5	35,7
Letonya	39,8	40,4	41,4
Litvanya	38,9	39,7	41,2
Lüksemburg	38,7	39,3	39,6
Macaristan	39,6	40	41,1
Malta	39	39,7	40,9
Hollanda	40,3	40,8	42,1
Avusturya	41,3	42,6	44,3
Polonya	37,5	38,2	39,5
Portekiz	40,4	39,7	41,1
Romanya	38,0	38,4	39,8
Slovenya	41,2	42,1	43,5
Slovakya	36,5	37,3	39,2
Finlandiya	41,8	42,3	43,2
İsveç	40,7	41,7	41,2
İngiltere	40,2	39,8	40,4
Türkiye	27,7	28,1	29,6

Kaynak: Central Intelligence Agency, The World Factbook-Median Age, (Çevrimiçi) <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2177.html>, 21.06.2014

Tablo 9’a bakıldığında AB ülkelerinin Türkiye’ye kıyasla daha yaşlı olduğu görülmektedir. AB ülkelerinin ortalama medyan yaşı 41.3 ve Türkiye’nin medyan yaşı 29.6 olarak görülmekte ve bu da Türkiye’nin AB’ye göre daha genç bir nüfusa sahip olduğunu göstermektedir. Yine, AB ülkelerine baktığımızda medyan yaşı en yüksek olan ülkenin Almanya (46.1), en düşük ülkenin ise İrlanda ve Kıbrıs (34.5) olduğu tabloda görülmektedir.

3.3.2. Bağımlılık Oranı

Bir ülke nüfusunun tamamı tüketici olmakla birlikte, çalışma çağındaki nüfus hem tüketici hem de üretici konumundadır. Üretim-tüketim dengesini sağlamak amacıyla üretime katılanların kendileri ile birlikte üretime katılmayanlara da yetecek kadar üretimde bulunması gerekmektedir. Üretime katılan her yüz kişinin kendisiyle birlikte kaç kişiye yetecek kadar üretimde bulunması gerektiğini belirten orana bağımlılık oranı denir. Yani, 0-14 ve 65+ yaş grubu çalışma çağında olmayan nüfusun 15-64 yaş grubu çalışma çağındaki nüfusa yüzde olarak oranı bize bağımlılık oranını vermektedir (Murat, 2000: 145).

Tablo 9: AB Ülkeleri ve Türkiye'de Bağımlılık Oranları

	0-14			65+			Toplam		
	1990	2000	2013	1990	2000	2013	1990	2000	2013
AB-28	29,2	25,7	23,6	20,4	23,2	26,1	49,6	48,9	49,7
AB-27	29,2	25,7	23,6	20,6	23,2	26,1	49,8	48,9	49,7
AB-25	28,8	25,7	23,9	20,8	23,3	26,1	49,6	49	50
AB-15	24,7	24,2	25,1	23,4	25,8	27,5	48,1	50	52,6
Belçika	27	26,9	26	22,1	25,5	28	49,1	52,4	54
Bulgaristan	30,9	23,4	20	19,5	23,8	29	50,4	47,2	49
Çek Cum.	33	23,9	22	19	19,8	24	52	43,7	46
Danimarka	25,5	27,6	27	23,2	22,2	28	48,7	49,8	55
Almanya	23,1	23,1	20	21,6	23,9	32	44,7	47	52
Estonya	33,7	27,3	24	17,5	22,4	27	51,2	49,7	51
İrlanda	44,7	32,8	33	18,6	16,8	18	63,3	49,6	51
Yunanistan	29,3	22,9	22	20,4	24,2	30	49,7	47,1	52
İspanya	30,5	21,8	23	20,4	24,2	27	50,9	46	50
Fransa	30,5	29,3	29	21,1	24,3	28	51,6	53,6	57
Hırvatistan	29	26	22	17	23	27	46	49	49
İtalya	24,5	21,2	22	21,5	26,8	33	46	48	55
Kıbrıs	41,2	34,5	24	17,2	17	17	58,4	51,5	41
Letonya	32,1	26,7	22	17,7	22,1	28	49,8	48,8	50
Litvanya	33,9	30,6	22	16,2	20,8	23	50,1	51,4	45
Lüksemburg	24,9	28,3	26	19,3	21,4	21	44,2	49,7	47
Macaristan	31	24,8	22	20	22	25	51	46,8	47
Malta	35,8	30,2	21	15,7	17,9	24	51,5	48,1	45
Hollanda	26,4	27,4	26	18,6	20	26	45	47,4	52
Avusturya	26	25,4	22	22,1	22,9	27	48,1	48,3	49
Polonya	39	28,6	21	15,4	17,6	20	54,4	46,2	41
Portekiz	31,6	24	22	20	23,7	28	51,6	47,7	50
Romanya	36	27,7	22	15,6	19,7	22	51,6	47,4	44
Slovenya	30,6	23	21	15,5	19,8	25	46,1	42,8	46
Slovakya	39,6	28,8	21	16	16,6	28	55,6	45,4	49
Finlandiya	28,7	27,2	25	19,8	22,2	30	48,5	49,4	55
İsveç	27,7	28,8	27	27,7	26,9	30	55,4	55,7	57
İngiltere	29	29,4	27	24,1	24,3	27	53,1	53,7	54
Türkiye	57,6	46,6	38	7,1	8,3	11	64,7	54,9	49

Kaynak:(Çevrimiçi) <http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx#>, 21.06.2014 , Eurostat Yearbook 2010, Belgium, 2010, s. 169, TÜİK (Çevrimiçi), <http://tuikapp.tuik.gov.tr/SecilmisUluslararasıGostergeler/menuAction.do>, 21.06.2014

Tablo 9'a bakıldığında 2013 yılı verilerine göre AB ülkeleri içerisinde genç nüfus bağımlılık oranının en fazla %33 ile İrlanda'da ve en az %20 ile Almanya ve Bulgaristan ülkelerinde olduğu görülmektedir. Yaşlı nüfus bağımlılık oranına ise AB ülkeleri içerisinde en fazla %33 ile İtalya ve en az %17 ile Kıbrıs'ın sahip olduğu görülmektedir. AB ülkelerine kıyasla daha fazla genç nüfusa sahip olan Türkiye'de genç nüfus bağımlılık oranının yüksek olduğu (%38) Tablo 9'da karşımıza çıkmaktadır. Yaşlı nüfus bağımlılık oranı ise Türkiye'de %11'dir. AB ülkelerinin geneline bakıldığında 28 ülkenin ortalama verileri 2013 yılında genç bağımlılık oranlarında %23,6 ve yaşlı bağımlılık oranlarında ise %26,1 olarak görülmektedir.

Toplam bağımlılık oranlarında ise, 2013 yılı verilerine göre AB ülkeleri içerisinde en fazla orana %57 ile İsveç ve Fransa ülkeleri, en düşük orana ise %41 ile Kıbrıs ve Polonya ülkeleri sahiptir. Türkiye'de ise toplam bağımlılık oranı 2013 yılında %49 olarak gerçekleşerek AB genelinin ortalama oranı olan %49,7'nin altında kalmıştır.

3.4. Hanehalkı Büyüklüğü ve Dağılımı

Hanehalkı, akraba olsun veya olmasın aynı yerde (ev, daire, oda) yaşayan ve aynı yemeği paylaşan kişilerin meydana getirdiği sosyo-ekonomik bir topluluktur. Tek başına yaşayan bir kişinin, içinde birden fazla ailenin ve hizmetçilerin, misafirlerin, pansiyonerlerinde bulunduğu yerler de hanehalkı oluşturmaktadır. Sanayileşme ve modernleşme ile birlikte hanehalkı büyüklüğü arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Sanayi devriminden sonra giderek çözülen geniş aile, kentleşmenin de etkisiyle çekirdek ailelere dönüştüğü bir gerçektir. Fakat 1960'lı yıllardan sonra da yüksek boşanma oranları ve "birlikte yaşama" olgusunun bir yaşam tarzı haline gelmesiyle çekirdek aile yapısında da bozulmalar meydana gelmiş ve tek ebeveynli aileler adı altında aile yapıları ortaya çıkmıştır. Yaşanan bu süreçler çekirdek aile yapısını yaygın hale getirmekle birlikte sanayileşme, modernleşme ve kentleşmenin de etkisiyle çocuk sayılarındaki azalmalar tek kişilik hanelerin sayılarını da arttırmaktadır (Murat, 2006: 130).

Aşağıdaki Tablo 10'da AB ülkeleri ve Türkiye'nin hanehalkı sayıları, hanehalkı büyüklükleri ve hanehalkı dağılımları verilmektedir. AB ülkeleri içerisinde hanehalkı sayısının en fazla olduğu ülke 40.115.100 ile Almanya ve en az olduğu ülkenin ise 146.200 ile Malta olduğu aşağıdaki tabloda verilmiştir. Türkiye'de ise hanesayısı 20.176.200 olarak aşağıdaki tabloda verilmektedir. Tablo 10'daki hanehalkı büyüklüklerine bakıldığında AB ülkeleri genelinde 2,4 olan hanehalkı büyüklüğü Türkiye'de 3,7 olarak görülmektedir. AB ülke-

leri içerisinde ise hanehalkı büyüklüğü en fazla olan ülkenin 2,9 ile Romanya ve en az olan ülkenin ise 1,9 ile Danimarka'nın olduğu aşağıdaki tabloda karşımıza çıkmaktadır.

Hanehalkı dağılımları dikkate alındığında, AB genelinde çocuksuz hanehalkı dağılımları tek kişilik %31,7, iki kişilik %24,7 ve üç ve daha fazla olan hanehalkı dağılımı ise %12,7 olarak görülmektedir. Türkiye'de çocuksuz hanehalkı dağılımlarında tek kişilik %9,2, iki kişilik %16,7 ve üç ve daha fazla olan hanehalkı dağılımı %15,2'dir. AB ülkelerinde çocuksuz hanehalkı dağılımında tek kişilik hanehalkı yüzdesinin en fazla olduğu ülke %40,4 ile Danimarka, iki kişilik hanehalkı yüzdesinin en fazla olduğu ülke %31,8 ile Finlandiya, üç ve daha fazla olan hanehalkı yüzdesinin en fazla olduğu ülke ise %23,9 ile Hırvatistan'dır. Çocuksuz hanehalkı dağılımının en az olduğu ülkelere göz attığımızda tek kişilik hanehalkında %18,1 ile Kıbrıs, iki kişilik hanehalkında %17,7 ile Litvanya ve üç ve daha fazla olan hanehalkında ise %3 ile İsveç en az yüzdelere sahip ülkelerdir.

Tabloda, çocuklu hanehalkı dağılımları incelendiğinde bir yetişkinli hanehalkı yüzdesi AB genelinde %4,3, Türkiye'de ise %2,4 olduğu görülmektedir. Yine, AB genelinde iki ve daha fazla yetişkinli hanehalkı dağılımında tek çocuklu hanehalkı yüzdesi %12,3, iki çocuklu %10,7 ve üç ve daha fazla çocuklu %3,5 olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de ise bu oranlar sırasıyla %21,1, %21,1 ve %14,2 şeklinde aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 10: AB ve Türkiye'de Hanehalkı Büyüklüğü ve Dağılımı

	Hane Sayısı	Hane		2012 (%)							Toplam
		Büyüklüğü		Çocuksuz			Çocuklu				
		1999	2012	1 Yetişkin	2 Yetişkin	3-3+ Yetişkin	1 Yetişkin	1 Çocuk	2 Çocuk	3-3+ Çocuk	
AB-28	213.530.600	-	2,4	31,7	24,7	12,7	4,3	12,3	10,7	3,5	100
AB-27	211.880.600	2,5	2,4	31,7	24,7	12,7	4,3	12,3	10,7	3,5	100
AB-25	201.665.000	-	2,3	32,1	24,9	12,3	4,4	12	10,6	3,6	100
AB-15	174.165.400	-	2,3	33,4	25,4	11,6	4,5	11,4	10,2	3,4	100
Belçika	4.638.000	2,4	2,3	29,2	27,7	9,8	5,7	11,1	10,9	5,5	100
Bulgaristan	2.792.000	-	2,8	31,9	24,3	18,6	2,5	13,5	7,9	1,1	100
Çek Cum.	4.465.800	2,7	2,4	27,3	26,7	12,1	4,7	12,8	13,5	2,8	100
Danimarka	2.329.900	-	1,9	40,4	24,2	4,2	10,1	7,8	9,3	3,9	100
Almanya	40.115.100	2,2	2	40	28,8	9,1	3,7	9,1	7	2,2	100
Estonya	565.600	2,6	2,2	34,7	19,8	10,9	6,8	13,7	10,1	3,8	100
İrlanda	1.703.100	-	2,7	21,7	20,8	14,4	7,3	12,3	13,4	9,9	100
Yunanistan	4.385.500	2,7	2,6	29,1	23,8	18,4	1,7	12	12,2	3	100
İspanya	17.433.700	3,1	2,6	20	21,7	20,8	2,9	16,8	14,8	3,1	100
Fransa	27.750.400	2,4	2,2	34,7	26,9	7,2	5,4	10,2	10,6	4,9	100
Hırvatistan	1.650.000	-	2,8	26,4	21,4	23,9	1,3	12,4	10	4,5	100
İtalya	25.336.000	2,7	2,4	31,4	20,3	17,6	2,5	13,3	11,6	2,3	100
Kıbrıs	297.900	3	2,8	18,1	24,2	18,1	3,4	15,3	14	6,8	100
Letonya	832.500	-	2,4	30	18,2	18,8	5,6	15,3	9,2	2,9	100
Litvanya	1.326.700	-	2,3	36,3	17,7	13,2	7	13,3	9,9	2,6	100
Lüksemburg	216.600	2,7	2,4	32,7	24,2	7,1	4,8	11,5	13,5	6,3	100
Macaristan	3.767.000	-	2,6	23,5	22,3	20,5	3,7	14,3	10,9	4,7	100

Malta	146.200	-	2,7	18,3	20,7	22,9	2,5	17,6	14,1	3,8	100
Hollanda	7.452.200	2,3	2,2	35,7	29,6	5	4	9,2	11,7	4,6	100
Avusturya	3.677.600	2,5	2,3	36,4	22,8	14	2,9	11,2	9,3	3,2	100
Polonya	13.444.300	-	2,8	21	20,8	17,3	3,6	17,9	14,4	4,9	100
Portekiz	4.017.700	2,9	2,6	19,1	22,4	21	4	19,1	12	2,3	100
Romanya	7.423.600	3	2,9	21,3	19,1	19,5	2	20,5	13,7	3,8	100
Slovenya	842.300	-	2,5	31	20,1	15,9	2,8	14,3	12,6	3,2	100
Slovakya	1.811.300	3,1	2,8	22,5	20	19,2	2,9	16,6	14,2	4,6	100
Finlandiya	2.551.000	-	2,1	40,1	31,8	4,9	1,4	8,9	8,5	4,4	100
İsveç	4.594.800	-	2,1	50,7	21	3	5,3	7,7	9	3,2	100
İngiltere	27.963.800	2,4	2,3	31,9	26,1	10,2	7,8	10	9,7	4,2	100
Türkiye	20.176.200	4,5*	3,7*	9,2	16,7	15,2	2,4	21,1	21,1	14,2	100

Kaynak: The Social Situation In The European Union 2009, Belgium 2010, s. 206-212; EUROSTAT, Average number of persons per household by household composition, number of children and age of youngest child, (Çevrimiçi) <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do> 21.06.2014; Average household size (Çevrimiçi) http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_lvph01&lang=en, 21.06.2014; European Social Statistics, 2013 Edition, Eurostats Pocketbooks, European Commission, Luxembourg, 2013, s. 65; *Murat, Düden Bugüne İstanbul'un Nüfus..., s.132; TÜİK Haber Bülteni, Sayı: 13662, (Çevrimiçi), <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13662>, 21.06.2014 (Hanehalkı sayısı ise TÜİK haber bülteninde EUROSTAT verilerinden farklı olarak 19.542.850 olarak görülmektedir.)

SONUÇ

AB ülkeleri ile Türkiye'nin nüfus yapısını karşılaştırdığımız bu çalışmada nüfus yapısı açısından AB dezavantajlı konumda, Türkiye'nin ise AB'ye göre avantajlı bir konumda yer aldığı görülmektedir. AB'nin en ciddi sorun olarak karşılaşılabileceği ve 2025 yıllarında daha da şiddetli yaşayacağı nüfusun yaşlanması, artık işgücü arzını ve buna bağlı olarak da üretim gücünü olumsuz yönde etkilemektedir. İşgücü konumundaki nüfusun yaşlanması, iktisadi gelişmenin en önemli faktörlerinden olan toplam emek miktarını ve emek verimliliğini olumsuz yönde etkilemekle birlikte sosyal güvenlik giderlerinin artmasına da neden olmaktadır.

Bir ülke nüfusunu meydana getiren bireylerin tüketim fonksiyonlarının yanında aynı zamanda üretim fonksiyonlarına da sahip olduğu bir gerçektir. Burada üretim fonksiyonlarının niteliği dolayısıyla nüfusun niteliği de önem arz etmektedir. Yaşlanan ve giderek daha da yaşlanacak olan AB nüfusu artık üretim fonksiyonlarını yerine getirmede bazı aksaklıklar yaşayacaktır. Bu nedenlerden ötürü AB, üretim fonksiyonlarını aksatmadan yerine getirmek için dışarıdan işgücü göçü alması gerekmektedir.

AB'ne kıyasla genç bir nüfusa sahip olan Türkiye'nin, ileride AB'nin karşılaşılabileceği işgücü sorununun çözümünde ihtiyaç duyulan ülke konumunda yer alacağı söylenebilir. Ancak Türkiye'deki genç nüfusun nicel olarak fazlalığının yanında niteliğinin düşük olması Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğine engel olarak ileri sürülen nüfusun fazlalığı, hızlı nüfus artışı, yüksek işsizlik

gibi argümanlara bir yenisini daha eklemektedir. Fakat Türkiye'de nitelikli işgücü oranlarının da giderek arttığı görülmektedir. 2000 yılında %8 olan yükseköğrenim mezunu işgücünün toplam işgücü içindeki payının 2020 yılında %17,9'a kadar yükseleceği tahmin edilmektedir (DPT, 2004: 38).

Türkiye, AB'ne katılımıyla birlikte sadece işgücü açığını az da olsa kapatmakla kalmayıp, AB'nin daha büyük bir iç pazara sahip olmasına ve toplam hacminin artmasına da imkân verecektir. İç pazarın genişlemesiyle birlikte toplam talep artacak, artan talep toplam arz miktarını arttıracak ve dolayısıyla yatırımların, istihdamın ve gelirlerin artışı sağlanmış olacaktır. Ancak tüm bunlara rağmen gelinen noktada görülen şu ki; AB iyi niyetle hareket etmeyip Türkiye'nin tam üyeliğine yönelik sürekli bir takım engeller çıkartmaktadır. Ayrıca gün geçtikçe AB toplam nüfusunun beşte birine sahip olacak olan Türkiye'nin, AB'nin idari organlarında diğer üye ülkelere nazaran daha ağır basacağı gerçeği de Türkiye'nin tam üyelik kararında olumsuz bir etki yarattığını göz ardı etmemek gerekir.

Sonuç olarak, her gün yeni bir güne uyandığımız ve her günün diğerinden farklı olduğu dünyadaki değişimlere ayak uydurabilmek adına, konjonktürel gelişmelerin lehinde olduğu ve bölgesinde sosyo-ekonomik yönden önemli bir güç olmaya aday Türkiye için AB tek hedef ve tek seçenek olmamalıdır. Balkanlar ve Orta Asya bölgelerinde yaşayan ve Türkiye ile ırk, dil, din ve kültür gibi ortak bağları bulunan yaklaşık 200 milyonluk Türk nüfusu bulunan dünyada Türkiye'nin Türk dünyası, İslam ülkeleri, çevre ülkeler ve hatta uzak ülkeler ile birlikte entegrasyon seçeneklerini de gözden kaçırmaması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ACAR, M. (2006) **Avrupa Birliği ve Türkiye Bir Ekonomik ve Siyasi Analiz**, 1. bs., Ankara, Orion Yayınevi

AKIN, B.G.Y. (2009) "Avrupa Birliği'nin Yaşlanma Sorununa Bir Çözüm Olarak Türkiye'nin Üyeliği", **Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi**, C: 8, N: 1, s. 27-37

Central Intelligence Agency, The World Factbook-Median Age, (Çevrimiçi), <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2177.html>, 21.06.2014

DPT, (2004) **Türkiye'nin Üyeliğinin AB'ye Muhtemel Etkileri**, Devlet Planlama Teşkilatı Müdürlüğü, (Çevrimiçi), <http://www.ibb.gov.tr/sites/Avrupa-Birligi/Documents/TRuyeliginAByemuhtemeletkileri.pdf>, 21.06.2014

DARTAN, M. (2002) "Türkiye ve Avrupa Birliği İlişkileri ve Gümrük Birliği" (Ed. Mustafa Aykaç, Zeki Parlak), **Tüm Yönleriyle Türkiye-AB İlişkileri**, İstanbul, Elif Kitabevi, s. 90-115

EUROSTAT, (2013) **European Social Statistics 2013 Edition**, Eurostats Pocketbooks, European Commission, Luxembourg

EUROPEAN Commission, (2010) **The Social Situation In The European Union 2009**, Belgium

EUROSTAT, (2010) **Eurostat Yearbook 2010**, European Commission, Belgium

EUROSTAT, People by age classes, (Çevrimiçi),

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables, 21.06.2014

EUROSTAT; Population projections, (Çevrimiçi),

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables, 20.06.2014

EUROSTAT, People by age classes, (Çevrimiçi),

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables, 21.06.2014

EUROSTAT, Population on 1 January by Age and Sex, (Çevrimiçi),

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_pjan&lang=en, 21.06.2014

EUROSTAT, Women per 100 men, (Çevrimiçi),

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/population/data/main_tables, 21.06.2014

EUROSTAT, Average number of persons per household by household composition, number of children and age of youngest child, (Çevrimiçi), <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>, 21.06.2014

EUROSTAT, Average household size (Çevrimiçi),

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_lvph01&lang=en, 21.06.2014

MURAT, S. (2002) "AB Ülkeleri ve Türkiye'nin Karşılaştırmalı Nüfus Yapısı" (Ed. Mustafa Aykaç, Zeki Parlak), **Tüm Yönleriyle Türkiye-AB İlişkileri**, İstanbul, Elif Kitabevi, s. 45-89

MURAT, S. (2000) **Bütünleşme Sürecinde Türkiye ve Avrupa Birliğinin Karşılaştırmalı Sosyal Yapısı**, İstanbul, Filiz Kitabevi

MURAT, S. (2007) "**Dünden Bugüne İstanbul'un İşgücü ve İstihdam Yapısı**", Yayın No: 2007-73, İstanbul, İTO Yayınları

MURAT, S. (2006) "**Dünden Bugüne İstanbul'un Nüfus ve Demografi Yapısı**", Yayın No: 2006-49, İstanbul, İTO Yayınları

ÖZBEK, N. (2006) **Cumhuriyet Türkiye'sinde Sosyal Güvenlik ve Sosyal Politikalar**, İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları

TUNA, O. ve Yalçıntaş, N. (1999) **Sosyal Siyaset**, İstanbul, Filiz Kitabevi

TUNCER B. (1976) **Ekonomik Gelişme ve Nüfus**, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları

TÜİK (Çevrimiçi) <http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>, 21.06.2014

- TÜİK, (Çevrimiçi)
<http://tuikapp.tuik.gov.tr/SecilmisUluslararasıGostergeler/menuAction.do>, 21.06.2014
- TÜİK, (2013) **Haber Bülteni**, Sayı: 13662, (Çevrimiçi),
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13662>, 21.06.2014
- TÜİK, (2009) **Türkiye İstatistik Yılı**, Yayın No: 3436, TÜİK, Ankara, (Çevrimiçi)
<http://www.tuik.gov.tr/yillik/yillik.pdf>, 25.06.2014
- ZALIM, S. (1997) **Çalışma Ekonomisi**, 10. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1997
- WORLD BANK, (Çevrimiçi) <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.GROW>,
21.06.2014
- WORLD BANK, (Çevrimiçi),
<http://databank.worldbank.org/data/views/reports/tableview.aspx#>, 21.06.2014
- (Çevrimiçi), <http://www.turkcebilgi.com/avrupabirligi/ansiklopedi>, 20.12.2010
- (Çevrimiçi),
<https://www.census.gov/population/international/data/idb/worldpopinfo.php>,
21.06.2014